

SDG 13 Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů ČR se na globálních emisích skleníkových plynů podílí přibližně 0,25 %. Při přepočtu na obyvatele je však obrázek jiný a emisní náročnost ekonomiky je jednou z nejvyšších v EU. Klíčovým faktorem je v tomto směru energetický mix a vysoký podíl průmyslu na tvorbě HDP. ČR nicméně dlouhodobě naplňuje své mezinárodní a EU závazky, týkající se snižování emisí skleníkových plynů i závazky vyplývající z legislativy EU. Emise skleníkových plynů ČR se mezi roky 1990 a 2018 snížily téměř o 36 %. Značný díl tohoto snížení je spojen s restrukturalizací českého hospodářství v 90. let 20. století. Emise však dále klesaly u většiny sektorů (s výjimkou dopravy a odpadů) i v uplynulých dvou dekadách. V roce 2018 a 2019 se na emisní bilanci negativně projevil vliv probíhající kůrovcové kalamity v českých lesích, který se bude projevovat i v dalších letech. V ČR existuje funkční rámec pro omezování rizik spojených s živelními pohromami či technickými haváriemi. Jeho základem jsou Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (2013) a Koncepce environmentální bezpečnosti 2016–2020 s výhledem do roku 2030 (2015), druhá z nich byla vypracována v souladu s globálním Rámcem ze Sendai pro snižování rizika katastrof. Koncepce environmentální bezpečnosti formuluje preventivní, mitigační a adaptační opatření, která vedou k postupnému snižování rizik mimořádných událostí a krizových situací. Dílčí témata jsou diskutována v rámci Národní platformy pro snižování rizika katastrof, která je poradním orgánem ministra životního prostředí. Vyhodnocení plnění opatření k realizaci Koncepce bude k dispozici na konci roku 2020 (ind. 13.1.2 – str. 217). Obdobně k problematice omezování rizik v souvislosti s živelními pohromami také SDG 1.5 a 11.b . 13.1 Ve všech zemích zvýšit odolnost a schopnost adaptace na nebezpečí související s klimatem a přírodními pohromami zelená 115 Existují dva základní strategické materiály, které se zaměřují na ochranu klimatu a adaptace na jeho změnu v ČR: Politika ochrany klimatu v České republice (POK) a Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (NAS). POK představuje strategii v oblasti ochrany klimatu do roku 2030 a zároveň plán rozvoje nízkoemisního hospodářství do roku 2050. Její plnění bude vyhodnoceno do konce roku 2021 a aktualizace strategie je v návaznosti na přezkum závazků v rámci Pařížské dohody naplánována do konce roku 2023. Hlavním cílem POK je naplnit závazky, které ČR přijala na základě mezinárodních dohod o ochraně klimatu (Rámcová úmluva OSN o změně klimatu a její Kjótský protokol, Pařížská dohoda a závazky vyplývající z legislativy Evropské unie). NAS je připravena na roky 2015–2020 s výhledem do r. 2030 a je implementována Národním akčním plánem adaptace na změnu klimatu (NAPAZK). Na plnění POK a NAPAZK spolupracuje celá řada ministerstev. Oba dokumenty formulují nástroje a opatření v jednotlivých sektorech hospodářství (POK), nebo ve vztahu ke konkrétním cílům (NAPAZK). V případě POK jsou opatření dílem průřezová, dílem míří do konkrétních oblastí. V případě průřezových opatření lze upozornit na chybějící motivaci skrze cenu CO₂ v sektorech mimo EU ETS. Na toto téma bylo v uplynulých letech zpracováno několik analýz. Stávající vláda však deklarovala, že ona sama tento typ zdanění zavádět nebude. V oblasti průmyslu, energetiky a konečné spotřeby energie jde například o efektivní implementaci EU ETS po roce 2020, podporu využívání nízkoemisních a obnovitelných zdrojů energie, snižování energetické náročnosti včetně zvýšení energetické účinnosti prostřednictvím operačních programů (OP ŽP 2014–2020, OP PIK, IROP) a státních programů (mj. Nová zelená úsporám). Motivace pro zvyšování energetické účinnosti při využívání uhlí ve velkých zdrojích je nízká, do konce roku 2015 měly být zavedeny tzv. malusy pro nízko účinnou výrobu elektřiny z uhlí, žádný takový mechanismus však dosud nebyl zaveden. Současně sem spadá i naplňování Národního akčního plánu jaderné energetiky.

Stávající Národní akční plán pro energii z OZE bude pro období po roce 2020 nahrazen Vnitrostátním plánem ČR v oblasti energetiky a klimatu, který byl schválen počátkem roku 2020. Podrobněji viz SDG 7.1 . Oblast dopravy zahrnuje například podporu multimodality v osobní i nákladní dopravě, podporu nákupu vozidel s alternativním pohonem a podporu výstavby související infrastruktury (NPŽP, operační programy), výkonové zpoplatnění nákladní dopravy a rozvoj šetrných způsobů dopravy včetně zajištění implementace Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy. K problematice udržitelné mobility na úrovni sídel a alternativních typů dopravy podrobněji SDG 11.2 . 13.2 Začlenit opatření v oblasti změny klimatu do národních politik, strategií a plánování zelená 13.3 Zlepšit vzdělávání a zvyšování povědomí o klimatické změně, rozšířit lidské i institucionální kapacity pro zmírňování změny klimatu, adaptaci na ni, snižování jejích dopadů a včasné varování oranžová 116 Opatření z oblasti zemědělství a lesnictví se týkají kontroly dodržování standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy a dodržování povinných požadavků na hospodaření, podpory zalesňování na zemědělské půdě a environmentálních lesnických opatření (Program rozvoje venkova), podpory ekologického zemědělství (Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020 resp. Program rozvoje venkova), podpory agroenvironmentálně klimatických opatření, optimalizace hospodaření s hnojivý (transpozice aktualizované nitrátové směrnice), nebo využití obnovitelných zdrojů energie a zvyšování energetické účinnosti (Program rozvoje venkova). Problematika lesů a zemědělské půdy je pojednána také v SDG 15.2 a 15.3 . Otázce odpadů se POK věnuje v souvislosti s plněním Plánu odpadového hospodářství ČR pro období 2015–2024, do budoucna však bude mít větší význam připravovaný strategický rámec Cirkulární Česko 2040, blíže viz SDG 12.1 k problematice odpadů na komunální úrovni podrobně SDG 11.6 . Opatření v oblasti osvěty a vzdělávání zahrnují např. zajištění strategického plánování a koordinaci mezi jednotlivými rezorty a TAČR při přípravě tematických výzev v oblasti ochrany klimatu, nastavení podmínek a podporu přípravy domácích projektů pro programy typu LIFE nebo Horizont 2020 v oblasti změny klimatu, zajištění implementace cíle 5.5 Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy, osvěty a poradenství na léta 2016–2025 (EVVO, k otázce klimatu orientován cíl 5) a začlenění problematiky snižování emisí a energetické a materiálové náročnosti ekonomiky do rámcových vzdělávacích programů (environmentální vzdělávání je jedním z průřezových témat, přítomno ve většině vzdělávacích oblastí; aktuálně je připravována nová Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+). Problematika EVVO je detailněji pojednána v SDG 4.7 . NAPAŽK je strukturován převážně podle hlavních projevů změny klimatu (dlouhodobé sucho, povodně a přívalové povodně, zvyšování teplot, extrémní meteorologické jevy a přírodní požáry), na jejich základě jsou formulovány desítky dílčích cílů a na ně navázaných opatření. Tato opatření se týkají zejména lesního hospodářství, zemědělství, vodního hospodářství, urbanizované krajiny, biodiverzity, zdraví a hygieny, dopravy, průmyslu a energetiky a mimořádných událostí a krizových situací vč. zkvalitnění integrovaného záchranného systému, environmentální bezpečnosti nebo rozvoje bezpečnostního výzkumu a vývoje, a také výchovy, osvěty a vzdělávání. 237 Řada opatření NAPAŽK má velký význam rovněž pro SDG 2.3, 2.4 , 6.3, 6.6, 15.2 a 15.3 . Co se efektu oněch strategických materiálů týče, ČR výše uvedenými strategickými materiály efektivně naplňuje své mezinárodní závazky 237 Report MŽP ČR k hodnocení SDGs (2019). 117 týkající se snižování emisí skleníkových plynů i závazky vyplývající z legislativy EU. Emise skleníkových plynů ČR se mezi roky 1990 a 2018 snížily téměř o 36 %.238 Největší díl tohoto snížení je ovšem spojen s restrukturalizací českého hospodářství v 90. letech 20. století. Emise však dále klesaly u většiny sektorů (s výjimkou dopravy a odpadů) i v uplynulých dvou dekádách.239 V roce 2018 se na emisní bilanci negativně projevil vliv probíhající kůrovcové kalamity v českých lesích. Emise skleníkových plynů na obyvatele v ČR (12,2 t CO₂ ekv.obyv.) byly v roce 2017 o 47,1 % nad průměrem celé EU28. Emisní náročnost ekonomiky ČR byla v roce 2017 čtvrtá nejvyšší v EU28 a evropský průměr přesáhla o 61,2 %. Emisní náročnost jednotlivých zemí je závislá především na podílu emisně náročných sektorů (průmyslu a jeho materiálově a energeticky náročných odvětvích)

na tvorbě HDP a na skladbě energetického mixu. Tak je tomu i v případě ČR, klíčovou oblastí je v jejím případě energetika. 240 ČR poskytuje tzv. klimatické finance vykazatelé jako součást ODA. Finanční prostředky k tomuto účelu určené jsou závislé na každoročním rozpočtování a schvalování vládou. Pro období po roce 2020 se u příspěvku ČR do Zeleného klimatického fondu (Green Climate Fund) předpokládá použití části výnosů z aukcí emisních povolenek. V rámci oficiální rozvojové pomoci (ODA) poskytnuté ČR v roce 2018 bylo na aktivity v oblasti zmírňování dopadů změny klimatu a na adaptace na změnu klimatu vynaloženo celkem 184,664 mil. Kč. Výdaje na tento účel však nedosahují požadovaného růstu. K podcíli 13.b lze uvést např. projekty v rámci dvoustranné rozvojové spolupráce z Etiopie zaměřené na „udržitelné nakládání s půdou v kontextu změn klimatu“ nebo projekty v Mongolsku, jež byly v roce 2018 zaměřeny na přenos know-how v rovině zemědělství a rozvoj venkova s důrazem na lesnictví a odstraňování ekologických zátěží. Důležitým společným prvkem u projektů v sektoru zemědělství a lesnictví byla adaptace na změny klimatu, šlo o projekty v oblasti rekultivace degradovaných půd, zlepšení lesního plánování a obnovy místních ekotypů dřevin. Příkladem aktivity je rovněž podpora ČR projektu OBSE k posilování kapacit v oblasti klimatické bezpečnosti v jihovýchodní Evropě. Projekt je cílený na vytipování klimatických ohnisek, které mají potenciál zvýšit bezpečnostní napětí až přispět k zažehnutí konfliktu. 238 MŽP (2019), Zpráva o stavu životního prostředí. Dostupné z:

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OP_ZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OP_ZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf). 239 Report MŽP ČR k hodnocení SDGs (2019). 240 MŽP (2019), Zpráva o stavu životního prostředí. Dostupné z:

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OP_ZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OP_ZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf). 13.a Uvést do praxe závazek přijatý vyspělými zeměmi, Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a do roku 2020 společně dát k dispozici ze všech zdrojů 100 miliard ročně na řešení potřeb rozvojových zemí v souvislosti se smysluplnými opatřeními na zmírňování a transparentností při jejich zavádění a plně zprovoznit Zelený klimatický fond v co nejkratší době oranžová 13.b Podporovat mechanismy pro zvyšování kapacit pro efektivní plánování a řízení v oblasti změny klimatu v nejméně rozvinutých zemích se zaměřením se na ženy, mládež, místní a přehlížené komunity oranžová 118 Součástí projektu je i budování kapacit a povědomí o řízení klimatických rizik. Naplňování podcíle se projevuje i účastí v mezinárodních platformách. ČR se v květnu 2020 stala členem Skupiny přátel OSN pro klima a bezpečnost.